

Geliş Tarihi (Received): 25.09.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 14.12.2023

Araştırma Makalesi / Research Article

Hemşirelik Öğrencilerinin Algıladıkları Kariyer Engelleri ile Kariyer Yetkinlikleri Arasındaki İlişki*

The Relationship Between Perceived Career Barriers and Career Self Efficacy by Nursing Students

Simge ÇOŞKUN PALAZ¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, 14030 Gölköy, Bolu, Türkiye

Yazışmadan Sorumlu Yazar: Simge ÇOŞKUN PALAZ; e-mail: coskunsimge@ibu.edu.tr

Alıntı (Cite): Coşkun Palaz S. Hemşirelik Öğrencilerinin Algıladıkları Kariyer Engelleri ile Kariyer Yetkinlikleri Arasındaki İlişki. YBH Dergisi. 2023; 4(3): 94-111.

*Çalışma 20-22 Eylül 2023 tarihinde çevrimiçi olarak gerçekleştirilen “1.Uluslararası Hemşirelik Eğitiminin Geleceği Kongresi” nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Özet:

Amaç: Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engellerinin ve kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerinin tanımlanması ve aralarındaki ilişkinin saptanması amaçlanmıştır.

Yöntem: Çalışma ilişkisel tarama modeli kullanılarak tanımlayıcı tipte yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini 234 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında 'Kişisel Bilgi Formu', 'Kariyer Engelleri Ölçeği' ile 'Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği' kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin Kariyer Engelleri Ölçeği ve Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği toplam puan ortalamaları sırasıyla; 35.38 ± 10.16 ve 151.79 ± 28.69 'dur. Öğrencilerin toplam kariyer kararı verme yetkinlik düzeyleri ile algıladıkları kariyer engelleri düzeyleri arasında negatif, anlamlı ve orta düzey bir ilişki saptanmıştır ($r = -.515, p < 0.01$). Öğrencilerin kariyer kararı verme yetkinlik düzeyindeki toplam varyansın %26'sının ise algılanan kariyer engelleri değişkenince açıklandığı görülmüştür.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engelleri orta düzeyin üzerinde ve kariyer kararı verme yetkinlikleri yüksek seviyede bulunmuştur. Ayrıca algılanan kariyer engellerinin hemşirelik öğrencilerinde kariyer kararı verme öz yeterliliğini yordamada önemli bir rol oynayabileceği saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin kariyer gelişimini desteklemek için algıladıkları kariyer engellerinin göz önüne alınarak kariyer kararı verme yetkinliklerini artırmaya yönelik uygulamaların yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer engelleri; kariyer kararı verme yetkinliği, hemşirelik öğrencileri

Abstract:

Aim: It is aimed to define the career barriers and career decision-making competence levels perceived by nursing students and to determine the relationship between them.

Methods: The study was conducted in descriptive type using the relational screening model. The sample of the study consisted of 234 nursing department students. 'Personal Information Form', 'Career Barriers Scale' and 'Career Decision-Making Self Efficacy Scale' were used to collect data.

Results: Students' Career Barriers Scale and Career Decision-Making Self Efficacy Scale total score average was respectively; 35.38 ± 10.16 and 151.79 ± 28.69 . A negative, significant and moderate relationship was found between students' total career decision-making competence levels and their perceived career barriers levels ($r = -.515, p < 0.01$). It was observed that 26% of the total variance in the career decision-making self efficacy level of the students was explained by the perceived career barriers variable.

Conclusion: Nursing students' perceived career barriers were found above medium level and their career decision-making self efficacy levels were found high. It has also been determined that perceived career barriers may play an important role in predicting career decision-making self-efficacy in nursing students. It is recommended to carry out practices to increase career decision-making competencies by taking into account the career obstacles perceived by nursing students in order to support their career development.

Key Words: Career barriers; career decision-making self efficacy; nursing students

Giriş

Kariyer, yaşam boyu devam eden ve kişinin bir iş alanında ilerlemek, maddi olarak güçlenmek, daha fazla sorumluluk ve statü sahibi olmak, güç ve saygınlık kazanabilmek için yaptığı girişimler sonucu şekillenmektedir. ^(1,2) Kariyer, bireyin çalışma hayatında kademeli ve aşamalı olarak deneyim ve beceri kazanma süreci; diğer bir ifade ile ilerlemesi olarak da tanımlanabilir. ⁽³⁾ Başarılı bir kariyere sahip olan bireyin geleceğe daha olumlu baktığı ve belirlenen hedeflere ulaşmasından dolayı daha mutlu olduğu yadsınamaz bir gerçektir. ^(4,5)

Kariyer planlaması, bireylerin mesleki yaşamlarına yönelik yaptıkları planları kapsamakta olup bireylerin kariyerlerine yönelik aldıkları eğitimleri, kişiliklerini ve entellektüel yeteneklerini geliştirme istekleri ile yakından ilişkilidir. ^(1,6) Kariyer planlama ve geliştirme, kişinin yaşadığı ve çalıştığı her yerde profesyonel olarak büyümenin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. ⁽⁷⁾ Kariyer geliştirme yetkinlikleri ise başlıca, üniversiteden çalışma hayatına başarılı geçiş için gerekli bilgi, beceri ve tutumları kapsamaktadır. ⁽⁸⁾

Sağlık sistemi içerisinde önemli bir paya sahip olan hemşirelik; öğrencilerinin yetkin bir hemşireye dönüşmesinde önemli bir geçiş süreci gerektiren zorlu ve çok yönlü bir meslektir. ⁽⁹⁾ Bu noktada hemşirelik eğitimi; öğrencilerine sağlık bakım hizmeti sunumunda gerekli olan bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinin yanı sıra kariyerleri boyunca değişen uygulama alanlarında uyum sağlama, sağlık bakım sistemi üzerinde etkin olma potansiyellerini geliştirmede büyük bir rol oynayabilir. Ancak literatürde hemşirelik eğitim müfredatlarında yeni mezunların potansiyellerini kullanabilmeleri için gerekli stratejilere çok az ilgi gösterildiği vurgulanmakta ⁽¹⁰⁾; hemşirelik öğrencilerinin kariyer olanakları hakkında daha fazla bilgi ve deneyim elde edebilecekleri fırsatlara gereksinimi olduğu belirtilmektedir. ⁽¹¹⁾ Ayrıca literatür incelendiğinde hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlaması konusunda bilgilerinin orta düzeyde olduğu ⁽¹²⁾ ve istihdam konusunda endişeli oldukları ^(11,13) saptanmıştır. Özellikle öğrencilerin, kariyerleri ile ilgili düşüncelerinin mezuniyet sonrası başladığının gözlenmesi de eğitimleri sırasında bu konuda yeterli farkındalıklarının olmadığını göstermektedir. ⁽⁶⁾ Diğer yandan literatürde hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitimleri sırasında mesleki tercihlerini yapmış olmaları ve mesleğin istihdam oranının yüksek olması nedeniyle kariyer yollarına yönelik ilginin ya da farkındalığın olmadığı da vurgulanmaktadır. ⁽¹⁴⁾ Ancak lisans eğitimi sırasında hemşire olarak kariyer kimliği oluşturulmadan hemşirelik mesleğine başlayan bireylerin iş doyumlarında düşüklük ve işten ayrılma niyetlerinde artış, mesleki bağlılıkta azalma, mesleki yaşantıda verimsizlik ve mesleğin gelişimine katkı sağlayamayan meslek üyeleri olacağı öngörülmektedir. ^(5,15)

Hemşirelik öğrencilerinde kariyer planlaması konusunda farkındalıklarının artırılması ve kariyer kararı verme yetkinliğinin mezuniyet öncesi lisans eğitimi sırasında kazandırılması kritik öneme sahiptir. Üniversite öğrencilerinden özellikle okullarının son yıllarında çalışma alanlarını kendilerinin belirlemesi beklenmekte iken öğrencilerin birçoğu mezuniyetleri sonrası eğitime devam etme ya da mesleği ile ilgili karar vermede zorluk yaşamaktadır. ^(16,17) Literatürde kariyer gelişiminde ilerlemenin önünde bireyin kariyerine yönelik amaçlarını belirleyememiş olmasının ⁽¹⁶⁾ yanısıra hazırlık eksikliğinin, olumsuz duygusallığın ve kişilerarası çatışmaların, kariyer kararı vermenin psikososyal temelini tehlikeye atan sırasıyla motivasyonel, duygusal ve kişilerarası engelleri oluşturduğu tanımlanmaktadır. ⁽¹⁷⁾ Ulusal ve uluslararası düzeyde literatür incelendiğinde ilköğretim, lise ve farklı lisans seviyesindeki öğrencilerin kariyer kararı verme yetkinliği düzeyini etkileyen değişkenlerin incelendiği saptanmış ancak sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin bu açıdan değerlendirildiği bir çalışmaya ulaşılamamıştır. ^(18,19) Bu süreçte hemşirelik öğrencilerinin kariyer engellerinin ve kariyer kararı verme yetkinlik düzeylerinin tanımlanması sonrasında öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda kariyer planlamaya yönelik eylemlerin planlanması daha verimli olacaktır. Bu nedenle, hemşirelik eğitiminde öğrencilerin kariyer planlama sürecine ilişkin uygulamaların planlanmasına ve geliştirilmesine yönelik öğrencilerin algıladıkları kariyer engellerinin ve kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerinin saptanması, kariyerlerinin hangi noktalarında güçlendirilmeye ihtiyaçları olduğunun belirlenmesi önem kazanmaktadır.

Araştırmanın Amacı:

Bu çalışma ile hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engellerinin ve kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerinin tanımlanması ve aralarındaki ilişkinin saptanması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler

Araştırma Türü

Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırma Yeri ve Zamanı

Araştırma bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümünde 2020-2021 eğitim öğretim yılı, bahar döneminde yapılmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmanın evrenini bir sağlık bilimleri fakültesinin 738 hemşirelik bölümü öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini G*Power 3.0.10 programı kullanılarak yapılan güç analizinde çalışmanın ana amacı olan hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engelleri ve kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerinin arasındaki ilişkinin saptanması esas alınmıştır.

(20) Güç analizinde; 0.20 korelasyon katsayısı, %5 hata payı ve %90.0 güç oranı ile 258 örnek sayısı belirlenmiştir. Evrende belirli sınırlar içinde alt grupların bulunduğu durumlarda, evrenin daha kapsamlı bir şekilde temsil edilmesi için tabakalı örnekleme yöntemi önerilmektedir. Bu yaklaşım, örnekleme hatasını azaltarak daha doğru ve güvenilir sonuçlara ulaşmayı amaçlamaktadır. (20,21) Eşit temsil ve orantılı öğrenci dağılımı sağlamak amacıyla, tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda, her sınıftan öğrenci sayıları belirlenmiş ve her sınıftaki öğrenci sayısının örneklem hacmi içindeki temsil oranları hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalara göre, evreni oluşturan öğrencilerin %24'ü (n=61) birinci sınıflardan, % 22'si (n = 56) ikinci sınıflardan, % 24'ü (n = 61) üçüncü sınıflardan ve % 30'u (n = 76) dördüncü sınıflardan oluşmuştur. Bu sayede, evrendeki öğrencilerin sınıflara göre dağılımı ile örnekleme yer alan öğrencilerin sınıflara göre dağılımı arasında bir denge sağlanmıştır. Katılımcı seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Her bir sınıftan birer öğrenci kaybı olmakla birlikte belirlenen öğrencilerden 254 kişi araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, 'Kariyer Engelleri Ölçeği (KEÖ)' ile 'Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği (KVYÖ)' kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu; öğrencinin yaş, cinsiyet, öğrenim gördüğü sınıf, hemşirelik mesleğini seçme nedeni, kariyer planlama dersi/kursu/danışmanlığı alma durumunu içeren sorulardan oluşmaktadır.

KEÖ, Ulaş ve Kızıldağ (2018) tarafından tasarlanmış olup, üniversite öğrencilerinin kariyer engellerini ölçmek için geliştirilmiştir. Ölçek; tutumsal, etkileşimsel, sosyal ve eğitsel engeller olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Toplam 18 maddeden oluşan ölçek Likert tipindedir ve 1-5 arasında puanlanmaktadır. (22) Ölçekten alınan yüksek puanlar, üniversite öğrencilerinin algıladıkları kariyer engellerinin yüksek olduğunu gösterirken, düşük puanlar öğrencilerin kariyer engellerini düşük algıladıklarını ifade etmektedir. KEÖ, sadece toplam puanın yanı sıra boyutlarına özgü puanların da hesaplanabileceği bir ölçektir. Ölçeğin genel puan aralığı 18 ile 90 arasındadır. Ulaş ve Kızıldağ'ın (2018) çalışmasında KEÖ'nin tümü için Cronbach Alpha= .92 (22) olarak; bu çalışmada ise .85 olarak saptanmıştır.

KVYÖ, Ulaş ve Yıldırım (2016) tarafından geliştirilmiş olup, üniversite öğrencilerinin kariyer kararı verme yetkinlik düzeylerini değerlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu ölçek, öğrencilerin kariyer kararlarını başarıyla yapabileceklerine dair inanç düzeylerini ölçmektedir.

(23) KVYÖ, toplamda 45 madde içeren bir ölçektir ve; İş/Meslek Bilgisi, Kendini Tanıma, Kariyer Tercihi, Kariyer Planı Oluşturma Yolları ve Mesleki Konuları Takip olmak üzere beş farklı faktöre dayanmaktadır. Ölçek, beşli Likert tipindedir. KVYÖ'den elde edilebilecek toplam puan aralığı 45 ile 225; İş/Meslek Bilgisi boyutu için alınabilecek toplam puan 11 ile 55 arasında, Kendini Tanıma boyutu için 10 ile 50 arasında; Kariyer Tercihi boyutu için 6 ile 30 arasında, Kariyer Planı Oluşturma Yolları boyutu için 14 ile 70 arasında ve Mesleki Konuları Takip boyutu için 4 ile 20 arasında değişmektedir. (23) KVYÖ'den elde edilen yüksek puanlar, üniversite öğrencilerinin kariyer kararları verme konusunda kendilerini yetkin gördüklerini ifade etmektedir. Ulaş ve Yıldırım (2016)'ın çalışmasında olduğu gibi bu çalışmada da KVYÖ'nün toplam puanı için Cronbach Alpha= .97 olarak saptanmıştır. (23)

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

Çalışmanın verileri, web tabanlı oluşturulan anket ile toplanmıştır. Her sınıf için belirlenen sıra numaraları kullanılarak oluşturulan sınıf listelerinden, kura yöntemiyle seçilen öğrencilere, yüz yüze görüşme yöntemiyle çalışma ile ilgili bilgi verilmiştir. Çalışmaya katılmaya gönüllü olan öğrencilere çalışma linki whatsapp/mail vb. sosyal ağlar ile gönderilmiştir. Katılımcılar, araştırmanın amacı hakkında bilgilendirme metnini okuduktan sonra, gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul ettiklerini belirten "araştırmaya katılmayı kabul ediyorum" kutucuğunu işaretlemişlerdir. Formlar ortalama 15-20 dakika içinde tamamlanmıştır.

Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışma için Abant İzzet Baysal Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul'undan 24.12.2020 tarih / 2020/277 karar no ile yazılı izin alınmıştır. Çalışma öncesi çalışmanın yapıldığı kurumdan resmi yazılı izin (01.03.2021 tarih / E-58183072 sayı numaralı) çalışmanın uygulanması sırasında öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilerek onamları ve araştırmada kullanılan ölçekler için yazarlardan e-mail yolu ile yazılı izin alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı (SPSS) 19 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu verilerin çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerinin -1 ile +1 arasında olup olmadığına bakılarak değerlendirilmiştir. (24) (KEÖ için skewness: .868, kurtosis: .510; KVYÖ için skewness: .057, kurtosis: .596). Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma; verilerin normal dağılıma uyma durumlarına göre Tek Yönlü Anova, Mann Whitney U Testi veya Kruskal Wallis Testi, Pearson Korelasyon Testi ve regresyon analizi kullanılmıştır. Literatürde korelasyon kat sayısının gücü ile ilgili tanımlamalar; 0.00 ilişki yok, 0.01-0.29 düşük düzeyde ilişki, 0.30-0.70 orta düzeyde

ilişki, 0.71-0.99 yüksek düzeyde ilişki, 1.00 mükemmel ilişki olarak belirtilmiştir. (25)
Araştırmada değişkenler arasındaki ilişki bu tanıma dayalı olarak yorumlanmıştır. İstatistik anlamlılık olarak $p < .05$ alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Batı Karadeniz bölgesinde bir üniversitenin sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümü öğrencileri ile sınırlıdır.

Bulgular

Tablo 1. Öğrenci Hemşirelerin Kariyer Engelleri Ölçeği ve Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği puan ortalamalarının tanımlayıcı özellikleri açısından incelenmesi (n=254)

Sosyodemografik Özellikler		n	%	KEÖ Ort±SS	KVYÖ Ort±SS
Yaş (Ort ±SD: 21.25±2.25; Min-Max: 18-33)					
Cinsiyet	Kadın	224	88.2	34.79±9.50	152.65±29.22
	Erkek	30	11.9	39.86±13.52	144.53±23.58
Test, p				U=2682.000, p=.073	U=2769.000, p=.118
Öğrenim gördüğü sınıf	1. Sınıf	61	24.0	32.95±7.82	157.91±23.98
	2. Sınıf	56	22.0	38.48±10.38	147.44±20.44
	3. Sınıf	61	24.0	35.98±12.14	152.13±37.76
	4. Sınıf	76	30.0	34.59±9.44	149.47±28.63
Test, p				KW=8.063, p=.045	KW=4.230, p=.238
Akademik not ortalaması	A (80 üstü puan)	121	47.6	35.97±9.62	152.57±25.41
	B (55-79 puan)	133	52.4	34.85±10.63	150.89±31.45
Test, p				U=7378,500, p=.253	U=7390,000, p=.261
Hemşirelik mesleğini seçme nedeni	Kendi isteği	119	46.9	32.36±9.29	153.15±26.93
	Ailesinin isteği	31	12.1	38.70±9.01	154.00±23.86
	Kolay iş imkânı	65	25.6	39.30±10.03	148.18±29.07
	Sınav puanı yeterliği	39	15.4	35.46±11.01	151.25±36.38
Test, p				KW=29.041, p=.000	KW=6.360, p=.095
Kariyer planlama dersi alma durumu	Evet	123	48.4	35.53±9.27	152.62±22.14
	Hayır	131	51.6	35.25±10.96	150.81±33.77
Test, p				U=7693.000, p=.534	U=7731.500, p=.579
Kariyer planlama danışmanlığı alma durumu	Evet	41	16.1	33.56±8.03	162.75±24.96
	Hayır	213	83.9	35.74±10.50	149.56±28.92
Test, p				U=3943.500, p=.326	U=3260.000, p=.010

U: Mann-WhitneyU, KW: Kruskal-Wallis H, F=One way anova, *:p<0.05

Araştırmaya katılan öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin bilgiler ile Kariyer Engelleri Ölçeği ve Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği puan ortalamalarının karşılaştırılması Tablo 1’ de sunulmuştur. Araştırmaya katılan 254 hemşirelik öğrencisinin yaş ortalaması 21.25 ± 2.25 ; %88.2’sinin cinsiyeti kadın, %47.6’sının akademik not ortalaması 80 üstü olup, %46.9’u mesleği kendi isteği ile seçmiştir. Ayrıca öğrencilerin %48.4’ü kariyer planlama dersi almış olup; %83.9’u kariyer danışmanlığı almamıştır. Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engellerini etkileyebilecek faktörün öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve hemşirelik mesleğini seçme nedeni ($p < .05$) olduğu; kariyer kararı verme yetkinlik düzeyini etkileyebilecek faktörün ise kariyer danışmanlığı alma durumu olduğu saptanmıştır ($p < .05$) (Tablo 1).

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin Kariyer Engelleri Ölçeği (KEÖ) ve alt boyutları puan ortalamaları Tablo 2’ de verilmiştir. Öğrencilerin KEÖ toplam puan ortalaması 35.38 ± 10.16 (min: 19, max: 71) olarak belirlenmiştir. Ölçek alt boyutları incelendiğinde; öğrencilerin tutumsal engeller alt boyutundan 13.31 ± 4.63 , etkileşimsel engeller alt boyutundan 8.30 ± 3.65 , sosyal engeller alt boyutundan 8.14 ± 3.31 ve eğitsel engeller alt boyutundan 5.62 ± 2.03 aldıkları saptanmıştır. (Tablo 2).

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Engelleri Ölçeği Alt Boyutları Puan Ortalamaları

Kariyer Engelleri Ölçeği Alt Boyutları	Madde sayısı	(n=254) ort± ss	Min-max (18-90)
Tutumsal Engeller	7	13.31 ± 4.63	7-28
Etkileşimsel Engeller	5	8.30 ± 3.65	5-22
Sosyal Engeller	4	8.14 ± 3.31	4-18
Eğitsel Engeller	2	5.62 ± 2.03	2-10
Toplam Puanı	18	35.38 ± 10.16	19-71

* $p < 0.05$

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği (KVYÖ) ve alt boyutları puan ortalamaları Tablo 3’ de verilmiştir. Öğrencilerin KVYÖ puan ortalaması 151.79 ± 28.69 (min: 65, max: 223) olarak belirlenmiştir. Ölçek alt boyutları incelendiğinde; öğrencilerin iş/meslek bilgisi alt boyutundan 36.72 ± 7.13 , kendini tanıma alt boyutundan 35.69 ± 7.00 , kariyer tercihi alt boyutundan 21.39 ± 4.42 , kariyer planı oluşturma yolları alt boyutundan 45.80 ± 10.07 ve mesleki konuları takip etme alt boyutundan 12.07 ± 3.34 aldıkları saptanmıştır. (Tablo 3).

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği Alt Boyutları Puan Ortalamaları

Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği Alt Boyutları	Madde sayısı	Öğrenci (n:254) ort± ss	Min-max (45-225)
İş/Meslek Bilgisi	11	36.72±7.13	16-53
Kendini Tanıma	10	35.69±7.00	14-50
Kariyer Tercihi	6	21.39±4.42	8-30
Kariyer Planı Oluşturma Yolları	14	45.80±10.07	15-70
Mesleki Konuları Takip	4	12.07±3.34	4-20
Toplam Puanı	45	151.79±28.69	65-223

*p<0.05

Öğrencilerin kariyer kararı verme yetkinlik düzeyleri ile algıladıkları kariyer engelleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur. Analiz sonuçları, öğrencilerin algıladıkları kariyer engelleri ile iş/meslek bilgisi ($r = -.402, p < 0.01$), kendini tanıma ($r = -.466, p < 0.01$), kariyer planı oluşturma yolları ($r = -.498, p < 0.01$), ve mesleki konuları takip etme ($r = -.240, p < 0.01$) alt boyutları arasında negatif, anlamlı ve zayıf bir ilişki; kariyer tercihi ($r = -.505, p < 0.01$), alt boyutu arasında negatif, anlamlı ve orta düzey bir ilişki olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin toplam kariyer kararı verme yetkinlik düzeyleri ile algıladıkları kariyer engelleri düzeyleri arasında negatif, anlamlı ve orta düzey bir ilişki saptanmıştır ($r = -.515, p < 0.01$). (Tablo 4).

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Yetkinlik Düzeyi ve Algıladıkları Kariyer Engelleri Arasındaki İlişki

Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği (KVVÖ) Alt Boyutları	Kariyer Engelleri Ölçeği (KEÖ)
İş/Meslek Bilgisi	-.402 ^a
Kendini Tanıma	-.466 ^a
Kariyer Tercihi	-.505 ^a
Kariyer Planı Oluşturma Yolları	-.498 ^a
Mesleki Konuları Takip	-.418 ^a
Toplam KVVÖ	-.515^a

^ap< 0.01

Tablo 5’te Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Yetkinlik düzeyini algıladıkları kariyer engelleri değişkeninin yordayıp yordamadığını belirlemek için yapılan regresyon analizi sonuçları yer almaktadır. Analiz sonuçları, Kariyer Kararı Verme Yetkinlik düzeyinde toplam varyansın %26’sının bu değişkenlerce açıklandığını göstermektedir. (Tablo 5).

Tablo 5. Hemşirelik Öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Yetkinlik Düzeyine Dönük Regresyon Analizi

Bağımsız değişkenler	B	SH	β	t	P
Constant	63.069	2.951	-	21.371	.000
Toplam KKVYÖ	-.182	.019	-.515	-9.545	.000

R=.515   R²= .266   F= 91.106   p= .000

Bağımlı değişken: Kariyer Engelleri Ölçeği (KEÖ)

Tartışma

Kariyer planlama, bireyin hem özel yaşamı hem de çalışma hayatı ile ilgili planlamalarını kapsamaktadır. Bu planlama diğer bir ifade ile kariyer kararı verme süreci oldukça karmaşık ve zorlu bir süreçtir. Birey bu zorlu süreçte kendi içinde veya çevresinde kariyer gelişimini zorlaştıran durum ya da şartlarla karşı karşıya kalabilmektedir. ⁽²²⁾ Kariyer kararı vermede algılanan ve yaşanan bu zorluklar kariyer engelleri olarak tanımlanmaktadır. ⁽¹⁷⁾ London (2014) kariyer engelleri algısı yüksek olan bireyleri fırtınadaki kum tanesine benzetmekte ve bu zorlu süreçte fırtınaya kapılarak savrulabileceğini ve zarar görebileceğini ifade etmektedir. ⁽²⁶⁾ Bu noktada özellikle kariyer planlaması yapan, kariyerleri ile ilgili karar verme sürecinde olan üniversite öğrencilerinin, kariyer engellerinin belirlenmesi ve bu engellerin azaltılmasına yönelik uygulamaların eğitimleri sırasında yapılması önemlidir. ⁽²²⁾ Bu çalışma ile de hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engellerinin ve kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerinin tanımlanması ve algıladıkları kariyer engellerinin kariyer kararı verme üzerindeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Çalışma bulgularında hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engellerinin orta düzeyin üzerinde olduğu saptanmıştır. Literatürde kariyer engelleri bireyin kendisinden kaynaklanan bireysel kariyer engelleri ve bireyin dışında gelişen dışsal engeller olarak iki grupta incelenmektedir. ⁽¹⁾ Bu çalışma kapsamında da öğrencilerin algıladıkları kariyer engelleri tutumsal, etkileşimsel, sosyal ve eğitsel olmak üzere iç ve dış faktörleri kapsayan dört başlık altında incelenmiş olup her bir kategoride benzer oranda orta düzeyde engel algıladıkları

saptanmıştır. Işık (2013) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada öğrencilerin kariyer planlama süreçlerinde engel olarak algıladıkları başlıca konuların ‘bireysel faktörler’, ‘dışsal faktörler’, ‘aile, toplum ve çevre etkisi’ ve ‘genellemeler’ şeklinde dört ana tema etrafında toplandığını belirtmiştir. ⁽²⁷⁾ Literatürde hemşirelik öğrencileri ile yürütülen diğer araştırmalarda ise çalışma sonuçlarımızla benzer şekilde öğrencilerin algıladıkları kariyer engellerinin orta düzeyde veya orta düzeyin üzerinde olduğu saptanmıştır. ^(7,28,29) Ayrıca çalışma hayatında olan hemşirelerde yapılan araştırmalarda ise hemşirelerin algıladıkları kariyer engellerinin ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. ⁽³⁰⁾ Çalışma bulgularımızda da öğrencilerin algıladıkları kariyer engelleri açısından kariyer planlama dersi alan ve almayan grup arasında anlamlı bir farkın çıkmamış olması ders içeriğinin algılanan engeller göz önüne alınarak ya da değerlendirilerek planlanmamış olmasına yordanabilir. Bu bulgular hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlama sürecinin daha ilk aşamasında algıladıkları engellerin olduğunu göstermekte olup kariyer geliştirmeye yönelik öğrencilere mezun olmadan bu algılanan engeller göz önüne alınarak planlamaların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Özellikle hemşirelik öğrencilerinin lisans eğitimleri sırasında algıladıkları engellere yönelik gerekli önlemlerin alınmadığı takdirde meslek hayatında kariyer gelişimi ile ilgili algıladıkları sorunların artarak devam edeceği öngörülmektedir.

Çalışmamızda öğrencilerin algıladıkları kariyer engelleri ölçek puanı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı değişikliğe neden olabilecek; cinsiyet, öğrenim gördüğü sınıf, akademik not ortalaması, mesleği seçme nedeni ve kariyer planlamaya yönelik eğitim ya da danışmanlık alma durumu değişkenlerinin etkisi incelenmiştir. Hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engellerini etkileyebilecek faktörlerin sadece öğrenim gördükleri sınıf düzeyi ve hemşirelik mesleğini seçme nedeni ($p < .05$) olduğu; birinci sınıf öğrencilerinin ve mesleği kendi isteği ile tercih edenlerin algıladıkları kariyer engellerinin anlamlı olarak diğer gruplardan daha düşük olduğu saptanmıştır. Çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin kariyer engelleri algısının düşük olma sebebinin müfredatları kapsamında yeni almış oldukları kariyer planlama dersi ile bağlantılı olduğu öngörülmektedir. Diğer yandan öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme nedenlerinden ‘kolay iş imkânı’ nedeniyle tercih edenlerin algıladıkları kariyer engellerinin ‘kendi isteği ile tercih edenler’ den istatistiksel anlamda anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu bireylerin kariyer planlama konusunda bilinçli, amaç ve isteklerinin farkında olmalarının algıladıkları kariyer engellerini en aza indirmede etkili olabileceğini göstermektedir. Bu noktada bireylerin meslek tercihinden çok önce kariyer planlama konusunda desteklenmesinin önemi de ön plana çıkmaktadır. Literatürde; cinsiyet ile kariyer

engelleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu özellikle kadınların algıladıkları kariyer engellerinin erkeklerden daha yüksek bulunduğunu gösteren çalışmaların ^(27,31,32) yanı sıra, çalışma bulgumuzla paralel cinsiyet ile kariyer engelleri arasında ilişkinin olmadığını gösteren çalışmalarda mevcuttur. ^(19,28) Elde edilen bu farklı sonucun sebebi öğrencilerin algıladıkları kariyer engellerinin değerlendirilmesi sırasında toplumsal cinsiyet rolleri yerine biyolojik farklılıklarını kapsayan soruların yöneltmesi olarak düşünülebilir. Çalışma sonucumuzla paralel Ulaş ve Özdemir (2018) üniversite öğrencilerinde akademik başarının kariyer engellerini yordamadığını saptamıştır ⁽³³⁾; bu bulgu da akademik başarının algılanan kariyer engeli üzerinde tek başına bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Çalışma bulgularında öğrencilerin Kariyer Kararı Verme Yetkinliği düzeylerinin yüksek olduğu (ölçek toplam puan ortalaması 151.79±28.69) saptanmıştır. Ayrıca kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerinin kapsamında yer alan alt boyutlar incelendiğinde öğrencilerin iş/meslek bilgisi (36.72±7.13), kendini tanıma (35.69±7.00), kariyer tercihi (21.39±4.42), kariyer planı oluşturma yolları (45.80±10.07) alt boyutlarından ortalamanın üzerinde puan aldıkları ve mesleki konuları takip etme alt boyutundan (12.07±3.34) ise en düşük puanı aldıkları saptanmıştır. Literatürde Ulaş Kılıç'ın (2018) üniversite son sınıf öğrencileri ile yaptığı çalışmada da öğrencilerin çalışma bulgularımızla paralel düzeyde kariyer kararı verme yetkinliğine sahip olduğu; ancak öğrenim gördükleri bölüm bazında sağlık bilimleri öğrencilerinin diğer bölümlere kıyasla daha düşük puana sahip olduğu saptanmıştır. ⁽²³⁾ Çalışma bulgularımızda ayrıca kariyer kararı verme yetkinlik düzeyini etkileyebilecek faktörlerden birisinin kariyer danışmanlığı alma durumu olduğu, kariyer danışmanlığı almış olan öğrencilerin kariyer kararı verme yetkinlik düzeyinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (p<.05). Bu bulgu öğrencilerin kariyer danışmanlığına olan gereksinimine dikkat çekmektedir. Ayrıca Hashish'in (2019) hemşirelik öğrencileri ile yaptığı çalışmada da öğrencilerin kariyer kararı verme yetkinlik düzeylerinin çalışma bulgularımızla paralel ortalamanın biraz üzerinde olduğunu saptamış; kariyer planlama farkındalığını artırmaya yönelik yapılan eğitim uygulamalarının ise yetkinlik düzeyini artırmada etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ⁽⁷⁾ Literatürde çalışma bulgularımızla paralel cinsiyetin ^(19,34) ve genel akademik not ortalamasının ⁽¹⁹⁾ öğrencilerin kariyer kararı verme yetkinlik düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını gösteren araştırmalar mevcut iken; cinsiyetin ve akademik başarının yetkinlik düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu gösteren bir çalışma da mevcuttur. ⁽³⁵⁾ Çalışmamızda kız öğrencilerin sayısının (%88) erkek öğrencilerden fazla olması nedeniyle bu sonucun çok anlamlı olmadığı düşünülmekte olup diğer çalışma bulguları için ise kadın ya da erkeğin

birbirinden daha başarılı olabileceklerine dair toplumsal algılara yönelik öğrencilerin farkındalık sahibi olduğu yönünde yordanabilir. Bununla birlikte bu sonuçlardan sadece akademik başarının öğrencilerin yetkinlik düzeyini etkilemede yeterli olmayabileceği öngörülmektedir.

Çalışma bulgularında öğrencilerin toplam kariyer kararı verme yetkinlik düzeyleri ile algıladıkları kariyer engelleri düzeyleri arasında negatif, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki saptanmıştır ($r = -.515, p < 0.01$). Analiz sonuçları ayrıca Kariyer Kararı Verme Yetkinlik düzeyindeki toplam varyansın %26'sının algılanan kariyer engelleri değişkenince açıklandığı göstermektedir. Çalışma bulgularımızla paralel literatürde üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda öğrencilerin algıladıkları kariyer engelleri ile kariyer kararı verme yetkinlik düzeyleri arasında negatif bir ilişki olduğu; algıladıkları kariyer engelleri arttıkça kariyer kararı verme yetkinlik düzeylerinin azaldığı saptanmıştır. ^(7,22,34,36) Özellikle hemşirelik öğrencileri ile yürütülen bir çalışmada kariyer kararı verme yetkinlik düzeyindeki toplam varyansın %49.5'inin algılanan kariyer engelleri değişkenince açıklandığı sonucuna ulaşılmıştır. ⁽⁷⁾ Bu noktada bireylerin kendi kararlarını kendilerinin verebilmesinin, kendi yeteneklerine olan güvenlerinin ve kariyer planlamalarının algıladıkları kariyer engellerinden etkilenmesi beklenen bir sonuçtur diyebiliriz. Aynı zamanda kariyer odaklı görevlerle ilgili öz-yeterliği yüksek olan bireylerin, aynı zamanda doğru öz-değerlendirme yapabilmeleri, kariyerle ilgili hedefler belirleyebilmeleri ve daha az kariyer kararsızlığı yaşamaları şaşırtıcı değildir. Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engelleri göz önüne alınarak kariyer planlama ve geliştirme konusunda desteklenmeleri önem taşımaktadır. Özellikle meslek hayatlarına başlamadan algıladıkları kariyer engellerinin ortadan kaldırılması ve kariyer kararı verme yetkinliklerinin geliştirilmesi öğrencilerin kendi yeteneklerine duydukları güveni arttıracak, alternatif ve destek kaynağı arayışına daha çok odaklanmalarını sağlayacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin algıladıkları kariyer engellerinin orta düzeyin üzerinde ve kariyer kararı verme yetkinlik düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca algılanan kariyer engellerinin hemşirelik öğrencilerinde kariyer kararı verme özyeterliliğini yordamada önemli bir rol oynadığı saptanmıştır. Hemşirelik öğrencilerinin kariyer gelişimine destek olmak ve hedeflerine ulaşmalarını sağlamak için, öğrenci bakış açısından engelleri anlamak büyük bir öneme sahiptir. Hemşirelik eğitimi müfredatı, hemşirelik öğrencilerini ve mezunlarını, algıladıkları engelleri göz önüne alarak; ilgi alanlarına ve profesyonel rollerine

uygun kariyer yollarını seçmelerine yardımcı olacak sistematik ve sürekli kariyer eğitimi fırsatları sunarak hazırlamalıdır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Yazar(lar) tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansal Kaynak: Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Yazar Katkıları: Literatür tarama, konu seçimi, verilerin toplanması, analizi ve makale yazımı sorumlu yazara aittir.

Teşekkür: Çalışmaya katılarak destek veren öğrencilere teşekkür ederim.

Kaynaklar

1. Bozkurt Ö. Kariyer temel kavramlar, yönetimi, güncel konular. İçinde: Kaygın E, Zengin Y, editörler. Kariyer Temel Kavramlar, Yönetimi, Güncel Konular. Eğitim Yayınevi; 2019. s. 63–74.
2. Çağlar S, Gözen D, Kerimoğlu Yıldız G, Kılıklı N, Ağar M. Hemşirelik fakültesi birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin mezuniyet sonrası kariyer planlarının incelenmesi. F.N. Hem. Derg. 2017;25(1):41. Doi: 10.17672/fnhd.97895.
3. Sabuncuoğlu Z. İnsan kaynakları yönetimi. Bursa: Ezgi Kitabevi Yayınları; 2000. s.148
4. Kuşçu Karatepe H, Atik D, Tiryaki Şen H, Özcan Yüce U, Elibol E. Effects of career management applications on nursing students' career decisions, academic motivations and decision regret. J Contemp Med. 2021;11(1):121–7. Doi: 10.16899/jcm.777800.
5. Kader A, Seren H, Eskin Bacaksız F, Baykal U. Career orientations of nursing students: a comparison of state and private universities. Int J Caring Sci. 2017;10(1):273–84. Available at: www.internationaljournalofcaringsciences.org
6. Çınar HG, Yılmaz D, Arkan B, Arslan M. Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bireysel kariyer planlama eğilimlerinin değerlendirilmesi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Derg. 2021;47(3):439–44. Doi: <https://doi.org/10.32708/uutfd.1022231>.
7. Hashish EAA. The effect of career awareness on perceived career and talent development self-efficacy and career barriers among nursing students. J Res Nurs. 2019;24(3–4):233–47. Doi:10.1177/1744987118807259.
8. Fan W, Hao D, Yuen M. Psychometric properties of the Career and Talent Development Self-Efficacy Scale when used with university students in China. Asian J Couns. 2013;20(2):59–84.
9. Lovan SR. Comparing perceptions of the nursing profession among associate and baccalaureate nursing students and registered nurses. University of Louisville, USA; 2009.
10. Waddell J, Spalding K, Canizares G, Navarro J, Connell M, Jancar S, vd. Integrating a career planning and development program into the baccalaureate nursing curriculum: part I. Impact on students' career resilience. Int J Nurs Educ [Internet]. 2015;12(1):163–173. Available at: <https://doi.org/10.1515/ijnes-2014-0035>.
11. Akman Yılmaz A, Çoşkun Palaz S, Yiğit Ü, Gençer Şendur E, Bulut M, ve İlçe A. Hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlamaya ilişkin gereksinimleri. SBÜ Hemşirelik Dergisi, 2023; 5(2): 83-92. Doi: 10.48071/sbuhemşirelik.1219938

12. Karadaş A, Duran S, Kaynak S. Hemşirelik öğrencilerinin kariyer planlamaya yönelik görüşlerinin belirlenmesi. SDÜ Sağlık Bilim Derg. 2017;(1).
13. Shoqirat N, Abu-Qamar MZ. From placement to employment: Career preferences of Jordanian nursing students. Nurse Educ Pract [Internet]. 2015;15(5):366–72. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.nepr.2015.03.013>
14. Jung YM, Yoo IY. The effectiveness of a career efficacy enhancement program for KOREAN nursing students: A quasi-experimental study. Nurse Educ Today [Internet]. 2020;89(March):104423. Available at: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104423>
15. Özkanan A, Acar OK ve Çıragöz, M.B. Kariyer yönetimine biçilen değer: Üniversitelerin kariyer merkezleri üzerine bir inceleme. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2022; 7(1), 1-18 doi: 10.33905/bseusbed.987983
16. Gökdere Çınar H, Yılmaz D, Arkan B, Arslan M. Hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin bireysel kariyer planlama eğilimlerinin değerlendirilmesi. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 2021; 47 (3) 439-444, DOI: <https://doi.org/10.32708/uutfd.1022231>
17. Xu, H. Viewing the joint operation of five major decision difficulties within the dual-process theory of career decision-making. Journal of Career Assessment, 2023;31(2), 340-358. <https://doi.org/10.1177/10690727221118374>
18. Chiesa R, Massei F, Guglielmi D. Career decision- making self-efficacy change in italian high school students. J Couns Dev. 2016;94(2):210-24.
19. Ulaş Kılıç Ö. Üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerini etkileyen değişkenler. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Derg. 2018;9(16):7–7. Doi: 10.26466/opus.462704.
20. Erdoğan S, Nahcivan N EM, editör. Araştırma konusunu belirleme, literatür tarama ve inceleme. İçinde: Hemşirelikte Araştırma Süreç, Uygulama ve Kritik. 3. Baskı. Nobel Tıp Kitabevleri; 2014. s. 178–9.
21. Baltacı A. Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. BEÜ SBE Derg. 2018;7(1):231–74.
22. Kızıldağ S, Ulaş Ö. Kariyer Engelleri Ölçeği nin (KEÖ) geliştirilmesi. Hacettepe Univ J Educ. 2018;34(1):1–15. Doi: 10.16986/HUJE.2018037395.
23. Ulaş Ö, Yıldırım İ. Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği'nin geliştirilmesi. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derg. 2016;6(45):77–90. Doi: 10.16986/huje.2018037395.

24. Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham RL. Multivariate data analysis: Pearson Education Limited. 2013. s:34
25. Köklü N, Büyüköztürk Ş, Çokluk Ö. Sosyal bilimler için istatistik. 2. Baskı. Pegem Akademi Yayıncılık; 2017.s:83-88
26. London M. Career barriers: How people experience, overcome, and avoid failure. New York: Psychology Press.; 2014.
27. Işık E. Üniversite öğrencilerinin ideallerindeki işe yönelmelerine engel olduğunu düşündükleri işlevsel olmayan kariyer inançları. Türkiye Sos Araştırmalar Derg. 2013;17(172):363–76
28. Park S. Effects of discipline-based career course on nursing students' career search self-efficacy, career preparation behavior, and perceptions of career barriers. Asian Nurs Res (Korean Soc Nurs Sci) [Internet]. 2015;9(3):259–64. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.anr.2015.06.003>
29. Wu MC, Wu YP, Wan YP, Zeng Y, Tang XR, Wang LR. Effects of attribution retraining on the perceived career barriers of undergraduate nursing students. Int J Nurs Sci. 2015;2(1):99–104.
30. Kahraman F, Kahraman G. Hastanede çalışan hemşirelerin algılanan kariyer engellerinin belirlenmesi. Türk Fen ve Sağlık Bilim Derg. 2020;1(1):1–13.
31. Güldü Ö, Kart ME. Kariyer planlama sürecinde kariyer engelleri ve kariyer geleceği algılarının rolü. Ankara Üniversitesi SBF Derg. 2017;72(2):377–400.
32. Pulliam N, Ieva K, Burlew L. The relationship between perceived career barriers and career decision self-efficacy on initial career choice among low-income, first generation, pre-freshman, college-bound students. J Coll Access. 2017;3(2):78–97. Available at: <http://scholarworks.wmich.edu/jca/vol3/iss2/7>.
33. Ulaş Ö, Özdemir S. Predictors of perceived career barriers among university senior students. Hacettepe Egit Derg. 2018;33(3):672–88.
34. Kelly RR, Hatcher T. Decision-making self-efficacy and barriers in career decision making among community college students. Community Coll J Res Pract. 2013;37(2):103–13. Doi: 10.1080/10668926.2011.585114.
35. Tel Aydın H, İşçi N. Sağlık bilimleri bölümlerinde okuyan üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer kararı verme yetkinliğinin belirlenmesi. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2020;12(2):207-17. DOI: 10.5336/nurses.2019-71021

36. Duru H, Soner O, Sinan FN. The predictors of career decision-making difficulties among high school students: Career decision self-efficacy and personal traits - Turkey case. *Educ Sci Theory Pract.* 2021;21(1):33–42. Doi: 10.12738/jestp.2021.1.003.